Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
ATHANASIOSA RANTOSA,
predstavljeni 13. marca 2025 [1]

Zadeva C-653/23

SIA „TOODE“
proti
Valsts ieņēmumu dienests

(predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče, Latvija))

„Predhodno odločanje – Državne pomoči – Člen 107(1) PDEU – nacionalna shema pomoči, ki jo je Evropska komisija odobrila v podporo gospodarstvu zaradi izbruha pandemije covida-19 – Zavrnitev dodelitve pomoči s strani pristojnega organa podjetju, ki ne izpolnjuje pogojev sheme – Pravno sredstvo, s katerim se nacionalnemu sodišču predlaga, naj odredi dodelitev takšne pomoči – Iztek roka za dodelitev navedene pomoči med sodnim postopkom – Opredelitev datuma, na katerega se pomoč šteje za dodeljeno – Uredba (EU) 2015/1589 – Člen 1 – Obstoječa ali nova pomoč“

I. Uvod

1. Davčna uprava je latvijskemu podjetju zavrnila državno pomoč za pomoč gospodarstvu v okviru pandemije covida-19, ker ni izpolnjevalo pogojev iz nacionalne zakonodaje za prejem take pomoči. Podjetje je pri nacionalnem sodišču vložilo tožbo, s katero je predlagalo ugotovitev, da te pogoje izpolnjuje, davčni upravi pa naj se odredi sprejetje upravnega akta, s katerim bi mu ugodilo. Vendar je veljavnost sheme pomoči, ki jo je odobrila Evropska komisija, med postopkom pred nacionalnim sodiščem potekla. Ali je lahko to podjetje upravičeno do zadevne pomoči, če je bila prvotna zavrnitev davčne uprave za dodelitev te pomoči razveljavljena s sodno odločbo, izdano po izteku roka, določenega za dodelitev te pomoči? To je v bistvu vprašanje, ki ga je postavilo Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče, Latvija).

2. V tej zadevi mora Sodišče odločiti na eni strani o tem, na kateri datum se državna pomoč šteje za dodeljeno v skladu s členom 107(1) PDEU, in na drugi strani o tem, ali je pomoč obstoječa ali nova v smislu člena 1 Uredbe (EU) 2015/1589 [2], in sicer v konkretnih okoliščinah, v katerih nacionalno sodišče prizna pravico do pomoči po izteku roka, določenega za njeno dodelitev, kot je določen v nacionalnem pravu in kot ga je odobrila Komisija, ter odredi pristojnemu organu, naj zaprošeno pomoč dodeli.

[1] Jezik izvirnika: francoščina.

[2] Uredba Sveta z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL 2015, L 248, str. 9).

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Uredba 2015/1589

3. Člen 1 Uredbe 2015/1589, naslovljen „Opredelitve“, določa:

„V tej uredbi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[…]

(b) ‚veljavna [obstoječa] pomoč‘ pomeni:

[…]

(ii) odobreno pomoč, to je sheme pomoči in individualno pomoč, ki sta jo odobrila Komisija ali Svet;

[…]

(c) ‚nova pomoč‘ pomeni vso pomoč, to je sheme pomoči in individualno pomoč, ki ni veljavna [obstoječa] pomoč, vključno s spremembami veljavne [obstoječe] pomoči;

[…]“

2. Sporočilo o začasnem okviru

4. Sporočilo Komisije z dne 20. marca 2020, naslovljeno „Začasni okvir za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu ob izbruhu COVID-19“ (UL 2020, C 91 I, str. 1, v nadaljevanju: sporočilo o začasnem okviru), je bilo večkrat spremenjeno. To sporočilo vključuje oddelek 3.1., naslovljen „Omejeni zneski pomoči“, katerega točki 21 in 22 se v različici, ki izhaja iz šeste spremembe z dne 24. novembra 2021 (UL 2021, C 473, str. 1), glasita:

„21. Poleg obstoječih možnosti, ki temeljijo na členu 107(3)(c) PDEU, lahko začasni omejeni zneski pomoči za podjetja, ki se soočajo z nenadnim pomanjkanjem likvidnosti ali celo z njeno nerazpoložljivostjo, predstavljajo primerno, potrebno in ciljno usmerjeno rešitev v trenutnih okoliščinah.

22. Komisija bo štela, da je taka državna pomoč združljiva z notranjim trgom v skladu s členom 107(3)(b) PDEU, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji [...]:

[…]

d. pomoč se lahko odobri najkasneje 30. junija 2022;

[…]“

B. Latvijsko pravo

1. Zakon o upravnem postopku

5. Člen 250(2) Administratīvā procesa likums (zakon o upravnem postopku) z dne 25. oktobra 2001[3] v različici, ki se uporablja v postopku v glavni stvari, določa:

„Sodišča pri presoji zakonitosti upravnega akta upoštevajo le razloge, ki jih je javni organ navedel v upravnem aktu. Ta omejitev se ne uporablja v primerih, ko je predlagana izdaja ugoditvenega upravnega akta.“

6. Člen 254(1) tega zakona določa:

„Če sodišče meni, da je predlog za izdajo upravnega akta utemeljen, javnemu organu odredi, naj izda ustrezni upravni akt. “

2. Latvijska pravila o pomočeh

7. Uredba št. 676 Sveta ministrov z dne 10. novembra 2020[4] je določila „Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai“ (pravila glede pomoči za zagotovitev tokov obratnega kapitala podjetjem, ki jih je prizadela kriza zaradi covida-19, v nadaljevanju: pravila o pomočeh). Ta shema pomoči, ki je začela veljati 17. novembra 2020, je bila vzpostavljena v skladu z zahtevami iz oddelka 3.1 obvestila o začasnem okviru in jo je Komisija odobrila s Sklepom SA.59592 (2020/N) z dne 16. decembra 2022 za obdobje do 30. novembra 2021, ki je bilo pozneje podaljšano do 30. junija 2022[5].

8. Točka 23 latvijskih pravil o pomočeh v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari, je določala:

„Za trenutek dodelitve pomoči se šteje datum, na katerega [davčna uprava] sprejme odločbo o dodelitvi pomoči.“

9. Točka 24 teh pravil je določala:

„Odločba se v skladu [s sporočilom o začasnem okviru] sprejme do 30. junija 2022.“

III. Spor o glavni stvari, vprašanji za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

10. Latvijska družba SIA „TOODE“ (v nadaljevanju: družba TOODE) je 25. marca in 9. aprila 2021 pri Valsts ieņēmumu dienests (državna davčna uprava, Latvija, v nadaljevanju: uprava VID ali davčna uprava) vložila zahtevka, da se ji kot podjetju, ki ga je prizadela kriza zaradi covida-19, odobri pomoč za zagotovitev tokov obratnih sredstev za januar in februar 2021 (v nadaljevanju: nacionalna shema pomoči).

[3] *Latvijas Vēstnesis*, 2001, št. 164, str. 2551.

[4] *Latvijas Vēstnesis*, 2020, 2020/222A.2.

[5] Na podlagi poznejših sklepov Komisije je bil rok za dodelitev pomoči najprej 30. november 2021 (sklep SA.64046 (2021/N) z dne 3. junija 2021) in nato 30. junij 2022 (sklep SA.100596 (2021/N) z dne 14. decembra 2021).

11. Uprava VID je z odločbama z dne 23. aprila in 7. junija 2021 ter nato 9. junija in 23. julija 2021 zavrnila dodelitev zaprošene pomoči družbi TOODE, ker ta ni izpolnjevala pogojev iz latvijskih pravil o pomočeh. V zvezi s tem je uprava VID ugotovila, da se promet zadevnega podjetja januarja in februarja 2021 ni dovolj zmanjšal, da bi to izpolnjevalo pogoje iz nacionalne zakonodaje in bilo zato upravičeno do te pomoči.

12. Družba TOODE je vložila tožbo pri Administratīvā rajona tiesa (okrožno upravno sodišče, Latvija), v kateri je med drugim trdila, da uprava VID pri izračunu njenega prometa ne bi smela upoštevati skupne vrednosti transakcij, navedenih v obračunu davka na dodano vrednost (DDV) za zadevno davčno obdobje. Navedeno sodišče je to tožbo s sodbo z dne 14. aprila 2022 zavrnilo, ker pogoji za odobritev pomoči v obravnavani zadevi niso bili izpolnjeni.

13. Družba TOODE je 29. junija 2022 zoper to sodbo vložila pritožbo pri Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče), ki je predložitveno sodišče. V pritožbi predlaga izdajo ugoditvenega upravnega akta v skladu s členom 254(1) zakona o upravnem postopku.

14. Predložitveno sodišče ugotavlja, da je Komisija nacionalno shemo pomoči odobrila, zato jo je treba šteti za združljivo z notranjim trgom, zlasti ker je bila pomoč v skladu s točko 22(d) sporočila o začasnem okviru in točko 24 latvijskih pravil o pomočeh dodeljena najpozneje do 30. junija 2022. Opozarja tudi, da se je v obravnavani zadevi ta rok iztekel med postopkom pred njim. Zadnjenavedeno meni, da mora v okviru spora iz postopka v glavni stvari presoditi, ali ima družba TOODE še vedno pravico do pridobitve zaprošene pomoči. V ta namen mora določiti, na kateri datum naj se ta pomoč šteje za „dodeljeno“ v skladu s členom 107(1) PDEU, in ali ta pomoč pomeni obstoječo ali novo državno pomoč v smislu člena 1 Uredbe 2015/1589.

15. Najprej, to sodišče je v zvezi z datumom, na katerega se pomoč šteje za dodeljeno, meni, da lahko gotova in brezpogojna pravica do pridobitve pomoči v smislu sodne prakse Sodišča[6] načeloma nastane le na podlagi sodne odločbe, torej ko nacionalno sodišče ugotovi, da je prosilec izpolnil vse pogoje iz nacionalne zakonodaje za pridobitev zadevne pomoči ter da je zavrnitev pristojnega organa glede dodelitve pomoči nezakonita in neutemeljena. Poleg tega izvršitev sodne odločbe, ker pravno razmerje ne obstaja, ne more privesti do sprejetja ugoditvenega upravnega akta z retroaktivnim učinkom (*ex tunc*), saj lahko sodišče pristojnemu organu odredi le izdajo ustreznega upravnega akta, s katerim se pomoč dodeli *ex nunc*.

16. Navedeno sodišče je na vprašanje Sodišča pojasnilo, da je družba TOODE v času, ko je vložila prošnjo, izpolnjevala pogoje iz nacionalne zakonodaje za pridobitev pomoči, zato se zdi zavrnitev uprave VID nezakonita in neutemeljena. Zato se to sodišče sprašuje, ali bi bilo treba, če bi upravi VID naložilo sprejetje ugoditvenega upravnega akta ter dodelitev in izplačilo zaprošenega zneska pomoči, šteti, da se datum dodelitve te pomoči ujema z datumom, ko je ta uprava dodelitev pomoči neutemeljeno zavrnila.

17. Dalje, v zvezi s tem, ali gre za obstoječo ali novo pomoč, se predložitveno sodišče sprašuje, ali je mogoče sodno prakso Sodišča, v skladu s katero je treba pomoč, ki jo pristojni organ določeni osebi dodeli po izteku odobrene sheme pomoči, šteti za novo pomoč[7], prenesti na položaj,

[6] V zvezi s tem predložitveno sodišče med drugim omenja sodbe z dne 19. decembra 2019, Arriva Italia in drugi (C-385/18, EU:C:2019:1121, točki 36 in 37), z dne 25. januarja 2022, Komisija/European Food in drugi (C-638/19 P, EU:C:2022:50, točka 123); in z dne 12. januarja 2023, DOBELES HES (C-702/20 in C-17/21, EU:C:2023:1, točki 76 in 78).

[7] Predložitveno sodišče v zvezi s tem omenja sodbo z dne 7. aprila 2022, Autonome Provinz Bozen (C-102/21 in C-103/21, EU:C:2022:272, točke od 31 do 35 in 42).

kakršen je v postopku v glavni stvari, v katerem je davčni organ neutemeljeno zavrnil dodelitev zaprošene pomoči, ko je bila shema pomoči še veljavna, in je bilo temu organu naknadno s sodno odločbo naloženo, da dodeli in izplača znesek pomoči, ko je ta shema že prenehala veljati.

18. Nazadnje, predložitveno sodišče izpostavlja mnenje Komisije z dne 11. septembra 2023 v odgovor na vprašanja enega od latvijskih sodišč [8]. V tem mnenju je ta institucija navedla, da je pomoč v skladu s točko 23 latvijskih pravil o pomočeh dodeljena takrat, ko davčna uprava sprejme odločbo o dodelitvi ali zavrnitvi pomoči. Navedla je tudi, da bi dodelitev pomoči po izteku roka, določenega v ta namen, pomenila kršitev člena 108(3) PDEU in da bi morala nacionalna sodišča preprečiti izplačilo pomoči prejemniku. V skladu s tem mnenjem nacionalna sodišča po izteku tega roka ne bi mogla namesto pomoči dodeliti odškodnine za škodo, ki jo je ta oseba utrpela zaradi neizplačila pomoči.

19. V teh okoliščinah je Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 107(1) PDEU razlagati tako, da je treba državno pomoč šteti za ‚dodeljeno' takrat, ko pristojni javni organ posamezniku neutemeljeno ne podeli pravice do pridobitve državne pomoči, če je neutemeljenost s sodno odločbo ugotovljena po izteku roka za dodelitev pomoči?

2. Ali je treba člen 1(b)(ii) Uredbe [2015/1589] razlagati tako, da se pomoč, ki se – če pristojni javni organ v roku za dodelitev pomoči ne sprejme odločbe o priznanju pravice do pridobitve pomoči – zaradi izvršitve sodne odločbe, s katero je ugotovljeno, da je posameznik v roku za dodelitev pomoči iz sheme pomoči izpolnjeval vse pogoje za pridobitev zadevne pomoči, ki jih določa nacionalno pravo, in da je bila zavrnitev dodelitve pomoči s strani pristojnega javnega organa nezakonita, posamezniku dodeli po izteku roka za dodelitev pomoči iz sheme pomoči, šteje za obstoječo pomoč?"

20. Pisna stališča so predložile družba TOODE, latvijska in nemška vlada ter Komisija. Te stranke so na obravnavi dne 11. decembra 2024 stališča predstavile tudi ustno.

IV. Analiza

A. Prvo vprašanje za predhodno odločanje

21. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 107(1) PDEU razlagati tako, da je treba državno pomoč v smislu te določbe šteti za „dodeljeno" *ex tunc*, torej takrat, ko pristojni organ posamezniku neutemeljeno zavrne pravico do pomoči, ki jo je odobrila Komisija, če je nezakonitost te zavrnitve ugotovljena z odločbo nacionalnega sodišča po izteku roka, ki ga je ta institucija določila za njeno odobritev.

22. Iz razlogov, ki jih bom navedel v naslednjih točkah, je treba po mojem mnenju na to vprašanje odgovoriti pritrdilno.

[8] Iz predložitvenega sklepa izhaja, da je zadevna vprašanja postavilo Augstākā tiesas (Senāts) (vrhovno sodišče, Latvija) v zadevi SKA-356/2023. Natančneje, predložitveno sodišče se sklicuje na mnenje Komisije št. (2023)9452862 v zadevi SA.106948.NC, ki je bilo izdano v okviru drugega postopka v zvezi z uporabo latvijskih pravil o pomočeh in začasnega okvira

23. Najprej opozarjam, kot izhaja iz ustaljene sodne prakse Sodišča, da je treba državne pomoči v smislu člena 107(1) PDEU šteti za „dodeljene“ takrat, ko je na podlagi veljavne nacionalne ureditve upravičencu podeljena pravica do njihovega prejemanja [9], tako da dejanski prenos zadevnih sredstev ni odločilen. [10]

24. Predložitveno sodišče mora torej načeloma na podlagi nacionalnega prava, ki se uporabi, ugotoviti, kdaj se ta pomoč šteje za dodeljeno. Pri tem mora navedeno sodišče upoštevati vse pogoje, ki jih nacionalno pravo določa za dodelitev zadevne pomoči. [11]

25. V zvezi s tem ugotavljam, da se – kot je razvidno iz pojasnil predložitvenega sodišča – v skladu z določbami latvijskega prava, ki se uporabljajo v tej zadevi, zlasti točko 23 latvijskih pravil o pomočeh, pomoč šteje za dodeljeno na dan, ko davčna uprava sprejme odločbo o dodelitvi pomoči. V obravnavani zadevi je bila zavrnitev dodelitve zaprošene pomoči sprejeta pred rokom 30. junija 2022, določenim v točki 22(d) sporočila o začasnem okviru. [12]

26. Vendar pa predložitveno sodišče meni, da družba TOODE na podlagi zavrnilnih odločb uprave VID ni mogla pridobiti gotove pravice do prejema pomoči na podlagi nacionalnega prava v smislu sodne prakse Sodišča, navedene v točki 23 teh sklepnih predlogov. V zvezi s tem po mnenju tega sodišča takšna pravica lahko nastane le na podlagi sodne odločbe, s katero se ugotovi, da je podjetje na dan, ko je zaprosilo za pomoč, v nasprotju obrazložitvijo navedenih zavrnilnih odločb izpolnjevalo vse notranjepravne pogoje za pridobitev te pomoči, pristojnemu organu pa se naloži, naj za naprej (*ex nunc*) sprejme ugoditveni upravni akt, v skladu s katerim se mu znesek pomoči ustrezno dodeli in izplača. [13]

27. Ne glede na to pa bi – kot v svojih pisnih stališčih navaja nemška vlada – lahko obstajalo tveganje, da bi bila tožba družbe TOODE zoper odločbe uprave VID – če bi se datum, na katerega se pomoč notranjepravno šteje za dodeljeno, ujemal z datumom sprejetja sodne odločbe ali ugoditvenega upravnega akta, sprejetega za izvršitev te odločbe – vsebinsko prazna. Lahko bi se namreč zgodilo, da pristojni organ – kot je davčna uprava trdila pred nacionalnim sodiščem, latvijska vlada pa v svojih pisnih stališčih – zaradi izteka roka za dodelitev pomoči v skladu s točko 22(d) sporočila o začasnem okviru in točko 24 latvijskih pravil o pomočeh, kakor je to odobrila Komisija, takega popravljalnega upravnega akta za izvršitev sodne odločbe, izdane po izteku roka za dodelitev pomoči, ne bi mogel sprejeti, zaradi česar bi bila sodna odločba brez učinka.

28. Predložitveno sodišče poleg tega ugotavlja, da bi v primeru, če bi bilo ugotovljeno, da je bila pomoč dodeljena po izteku roka za njeno dodelitev, obstajalo tveganje, da družba TOODE iz enakih razlogov, kot so tisti, zaradi katerih davčna uprava na podlagi sodne odločbe, izdane po tem roku, ne more sprejeti popravljalnega akta ne bi mogla izkoristiti možnosti iz latvijskega prava, da

[9] Odločilni element za določitev dne, ko je bila upravičencem z določenim ukrepom podeljena pravica do prejemanja državne pomoči, je torej to, da so ti upravičenci pridobili gotovo pravico do prejemanja te pomoči, in s tem povezana zaveza države, da bo navedeno pomoč dodelila. Glej v zvezi s tem sodbo z dne 25. januarja 2022, Komisija/European Food in drugi (C-638/19 P, EU:C:2022:50, točki 115 in 123 ter navedena sodna praksa).

[10] Glej sodbo z dne 20. maja 2021, Azienda Sanitaria Provinciale di Catania (C-128/19, EU:C:2021:401, točka 45 in navedena sodna praksa).

[11] Glej sodbo z dne 28. oktobra 2020, INAIL (C-608/19, EU:C:2020:865, točki 31 in 32 ter navedena sodna praksa).

[12] Sicer pa ni sporno, da je družba TOODE pravno sredstvo zoper odločbo o zavrnitvi, ki jo je sprejela davčna uprava, pri sodišču vložila v predpisanem roku.

[13] To bi po mnenju predložitvenega sodišča pomenilo, da podjetje kot je družba TOODE gotovo pravico do prejema pomoči pridobi šele z dnem sprejetja sodne odločbe ali ugoditvenega upravnega akta.

vloži odškodninsko tožbo proti davčni upravi ali latvijski državi, saj bi v zvezi s takšno tožbo obstajalo tveganje, da odškodnine za škodo, ki jo je to podjetje utrpelo, ne bi bilo mogoče prisoditi zaradi neizplačila pomoči.[14]

29. Preden se lotim analize položaja iz obravnavane zadeve, je treba po mojem mnenju pojasniti pojem pravice do državne pomoči, ki je odločilen dejavnik pri ugotavljanju, kdaj se pomoč šteje za dodeljeno v smislu sodne prakse Sodišča, navedene v točkah 23 in 24 teh sklepnih predlogov.

30. Menim, da je treba pojasniti je treba, da so „pogoji, ki jih nacionalno pravo določa za dodelitev zadevne pomoči“, navedeni v tej sodni praksi, lahko le pogoji, ki jih določa nacionalna zakonodaja, veljavna v času sprejetja upravne odločbe,[15] o čemer morajo v primeru sporov nazadnje presoditi pristojna nacionalna sodišča. Zato je treba razlikovati med – *na eni strani* – trenutkom, ko so pogoji za dodelitev pomoči po nacionalnem pravu objektivno izpolnjeni kar je lahko včasih pogojeno s tem, da uprava sprejme ugotovitveno odločbo o pravici podjetja do prejema zadevne pomoči, tako da je datum dodelitve pomoči datum sprejetja te odločbe, in – *na drugi strani* – datumom, ko nacionalno sodišče pri odločanju o vloženem pravnem sredstvu zoper takšno odločbo izvede sodni nadzor nad presojo uprave glede izpolnjenosti teh pogojev. Zato je namen sodne prakse Sodišča iz točk 23 in 24 teh sklepnih predlogov predvsem opredeliti trenutek, ko so pogoji za pridobitev pomoči v skladu z nacionalnim pravom izpolnjeni, in ne *zajeti* trenutka, ko nacionalno sodišče, ki odloča o tožbi v zvezi z veljavnostjo presoje uprave, izvede sodni nadzor in preizkusi, ali so ti pogoji izpolnjeni. Priznanje pravice na podlagi nacionalnega prava s sodno odločbo ne vpliva na trenutek, ko so bili izpolnjeni pogoji za dodelitev pomoči in ko je pristojna uprava sprejela ali bi, odvisno od primera, morala sprejeti odločbo o dodelitvi zadevne pomoči. Takšna odločba bi bila zgolj deklarativna in ne konstitutivna. V zvezi s tem je treba spomniti, da čeprav lahko nacionalno sodišče izda sodbo, iz katere izhaja, da mora ena od strank na podlagi nacionalnega prava prejeti znesek, ki ustreza državni pomoči, to nikakor ne pomeni, da v tem primeru sámo dodeli to pomoč. Edina posledica take sodbe je, da se na podlagi pravnomočnosti drugi stranki, običajno pristojnemu upravnemu organu, naloži izplačilo navedene pomoči.[16]

31. Če bi se izkazalo, da je edina možna razlaga latvijskega prava tista, ki je opisana v točki 26 teh sklepnih predlogov in za katero se zdi, da izhaja iz predložitvene odločbe, ki jo mora preizkusiti predložitveno sodišče, in da ne bi bilo mogoče šteti, da se pomoč šteje za dodeljeno na datum, ko je davčna uprava dodelitev te pomoči neutemeljeno zavrnil[17], s čimer bi se potrdilo, da popravljalna upravna odločba, sprejeta na podlagi sodne odločbe, ki je bila izdana po izteku roka za dodelitev zadevne pomoči, učinkuje *ex tunc*, bi bila s takšno razlago lahko kršena pravica do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

32. Pred preizkusom, ali bi bil z razlago predložitvenega sodišča lahko kršen člen 47 Listine, je treba najprej preveriti, ali se Listina uporablja za položaj iz točke 26 teh sklepnih predlogov.

33. Naj v zvezi s tem spomnim, da se določbe Listine v skladu s členom 51(1) Listine, ki se nanaša na njeno področje uporabe, za države članice uporabljajo samo, ko izvajajo pravo Unije. Če pravni položaj ne spada na področje uporabe prava Unije, Sodišče v zvezi s tem ni pristojno in s samimi določbami Listine, na katere se stranke morebiti sklicujejo, ni mogoče utemeljiti take

[14] Glej točko 18 teh sklepnih predlogov.

[15] Navedena sodna praksa se namreč nanaša na zakonodajo in ne na njeno morda napačno razlago s strani uprave.

[16] Glej v tem smislu sodbo z dne 12. januarja 2023, DOBELES HES (C-702/20 in C-17/21, EU:C:2023:1, točki 75 in 76).

[17] Če bi namreč pristojni organ na navedeni datum ravnal zakonito in sprejel ugoditveno odločbo, bi bila družbi TOODE v skladu z latvijskimi pravili o pomočeh priznana pravno gotova pravica do pridobitve pomoči.

pristojnosti.[18] V okviru postopka predhodnega odločanja iz člena 267 PDEU namreč ni dolžnost Sodišča, da presoja o razlagi določb nacionalnega prava, niti da razsoja o tem, ali je razlaga nacionalnega sodišča pravilna.[19]

34. Poudarjam tudi, da se v primeru, ki spada na področje uporabe člena 47 Listine, če področje na ravni Unije ni urejeno, v nacionalnem pravnem redu vsake države članice določijo pristojna sodišča in postopkovna pravila za pravna sredstva, ki zagotavljajo varstvo pravic, ki jih posameznikom daje pravo Unije, vendar so države članice odgovorne za to, da v vsakem primeru zagotovijo spoštovanje pravice do učinkovitega sodnega varstva teh pravic, kot je zagotovljena v členu 47 Listine.[20]

35. Uvodoma je treba opozoriti, da to kar navaja Komisija, namreč da se za pravico do pridobitve državne pomoči uporablja nacionalno pravo, ne more pomeniti, da se člen 47 Listine za obravnavano zadevo ne uporablja.[21] Čeprav je namreč pravica do pridobitve zadevne pomoči zagotovljena z nacionalnim pravom in ne more temeljiti na pravu Unije ali sklepu Komisije[22], pa se v obravnavani zadevi spor ne nanaša na razlago nacionalnih določb v zvezi z dodelitvijo zadevne pomoči, temveč na učinkovitost sodnega pravnega sredstva, ki ga je družba TOODE vložila zoper prvotno zavrnilno odločbo uprave VID, in pristojnost tega organa, da sprejme popravljalni akt za izvršitev sodne odločbe po izteku roka za odobritev sheme državne pomoči, ki jo je odobrila Komisija, ter na posledice, ki iz tega izhajajo na podlagi člena 108(3) PDEU in člena 1 Uredbe 2015/1589.

36. V točki 27 teh sklepnih predlogov sem že pojasnil, da bi – če bi se štelo, da se datum dodelitve pomoči v smislu člena 107(1) PDEU po nacionalnem pravu ujema z datumom sprejetja ugoditvenega upravnega akta, ki je bil sprejet za izvršitev sodne odločbe, izdane po izteku roka za njeno dodelitev – obstajalo tveganje, da bi se ta pomoč v smislu člena 1 Uredbe 2015/1589 obravnavala kot nova in nezakonita pomoč, zato je davčna uprava ne bi mogla dodeliti za izvršitev sodne odločbe, ne da bi pri tem kršila obveznost začasnega odloga iz člena 108(3) PDEU.

37. Položaj, kakršen je opisan v prejšnjem odstavku teh sklepnih predlogov, ne le da spada na področje uporabe Listine, temveč lahko tudi posega v pravico družbe TOODE do učinkovitega pravnega sredstva v smislu člena 47 Listine.

38. Menim, da je za izključitev vsakršne verjetnosti zmede primerno opozoriti na razliko med obdobjem odobritve sheme državne pomoči (ki je v obravnavanem primeru povezano z rokom in datumom dodelitve pomoči) na eni strani in datumom izdaje sodne odločbe nacionalnega sodišča na drugi strani. Pristojnost nacionalnega sodišča, da odloči o sporu, ki mu je predložen, in učinki njegove prihodnje odločbe, ne morejo biti odvisni od časovnega okvira, povezanega z upravnim postopkom, katerega cilj je že po naravi drugačen in nikakor ni povezan z (nacionalnim) sodnim postopkom.

[18] Glej v tem smislu sodbo z dne 22. aprila 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, točka 37 in navedena sodna praksa).

[19] Glej v tem smislu sodbo z dne 22. maja 2014, Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, točka 53 in navedena sodna praksa).

[20] Glej sodbo z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi(Neodvisnost disciplinskega senata vrhovnega sodišča) (C-585/18, C-624/18 in C-625/18, EU:C:2019:982, točka 115 in navedena sodna praksa). Sodišče je poleg tega pojasnilo, da je člen 47 Listine dovolj sam po sebi in ga ni treba podrobneje opredeliti z določbami prava Unije ali nacionalnega prava, da bi se posameznikom podelila pravica, na katero se kot tako lahko sklicujejo (glej v zvezi s tem sodbo z dne 20. februarja 2024, X (Neobstoj razlogov za odpoved) (C-715/20, EU:C:2024:139, točka 80 in navedena sodna praksa).

[21] Poleg tega to, da so pogoji in postopki za dodelitev zadevne pomoči določeni na podlagi nacionalnega prava, nikakor ne spremeni dejstva, da pojem „dodelitev pomoči“ spada na področje uporabe prava Unije.

[22] Glej v tem smislu sodbo z dne 31. januarja 2003, Komisija/Braesch in drugi (C-284/21 P, EU:C:2023:58, točki 72 in 79 ter navedena sodna praksa).

39. Če se popravljalni odločbi, sprejeti na podlagi sodne odločbe, ne bi priznalo učinka *ex tunc*, bi to skoraj onemogočilo uveljavljanje pravice do učinkovitega pravnega sredstva, saj bi bilo uveljavljanje te pravice pogojeno s tem, da mora biti sodna odločba izdana pred iztekom roka, določenega v upravnem postopku. Vendar bi to lahko privedlo do paradoksalnega položaja, v katerem bi bil čas dodelitve zadevne pomoči in opredelitev popravljalne odločbe, ki bi jo pristojni organ sprejel po odločbi sodišča, kot obstoječe ali nove pomoči, odvisen od večje ali manjše hitrosti odločanja nacionalnega sodišča o pravnem sredstvu zoper upravno odločbo. [23]

40. Poleg tega se mi zdi koristno pojasniti, da je Sodišče na področjih, ki niso državna pomoč, priznalo pristojnost nacionalnega sodišča, da odločbo javnega organa razveljavi z retroaktivnim učinkom (*ex tunc*), če je po njegovem mnenju to potrebno za zagotovitev učinkovitega varstva podjetja, ki je vložilo pravno sredstvo, ali da se nasploh zagotovi učinkovitost sistema nadzora. [24]

41. Na podlagi zgoraj navedenega predlagam, naj se na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 107(1) PDEU v povezavi s členom 47 Listine razlagati tako, da je treba državno pomoč šteti za „dodeljeno“ na dan, ko pristojni nacionalni organ zavrne njeno dodelitev podjetju, če nacionalno sodišče po izteku roka za dodelitev pomoči z odločbo ugotovi, da je nezakonita, pod pogojem, da je do zavrnitve prišlo pred iztekom roka za dodelitev pomoči ter na dan, ko je bila odobritev Komisije za to pomoč veljavna, podjetje pa je v skladu z veljavnimi nacionalnimi predpisi izpolnjevalo pogoje za prejem pomoči.

B. Drugo vprašanje za predhodno odločanje

42. Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(b)(ii) Uredbe 2015/1589 razlagati tako, da je državna pomoč, ki je bila podjetju dodeljena po izteku roka, ki ga je Komisija določila za njeno dodelitev, v okviru izvršitve odločbe nacionalnega sodišča, s katero je ugotovilo, da je zavrnitev dodelitve pomoči s strani pristojnega organa pred iztekom tega roka nezakonita, obstoječa pomoč.

43. Naj spomnim, da se v okviru sistema nadzora državne pomoči na podlagi členov 107 in 108 PDEU postopek razlikuje glede na to, ali gre za obstoječo ali novo pomoč. Medtem ko se lahko obstoječe pomoči v skladu s členom 108(1) PDEU zakonito izvajajo, dokler Komisija ne ugotovi njihove nezdružljivosti, člen 108(3) PDEU določa, da se morajo načrti za uvedbo novih pomoči ali spremembo obstoječih pomoči pravočasno priglasiti Komisiji in jih ni mogoče izvajati, dokler postopek ni končan z dokončno odločbo. [25]

44. Sodišče je poleg tega pojasnilo, da je treba za nove pomoči, za katere velja obveznost priglasitve iz člena 108(3) PDEU, šteti ukrepe, katerih namen je vzpostavitev ali sprememba pomoči, pri čemer se lahko te spremembe nanašajo bodisi na obstoječe pomoči bodisi na prvotne

[23] Glej v zvezi s tem glej po analogiji sklepne predloge generalnega pravobranilca Tizzana v zadevi Kutz-Bauer (C-187/00, EU:C:2002:75, točka 66) glede možnosti razveljavitve ali spremembe upravnega akta z retroaktivnim učinkom, ker oseba ne sme trpeti škode zaradi časa, ki ga potrebuje za uveljavljanje svojih pravic.

[24] Glej v tem smislu sodbo z dne 13. oktobra 2016, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej in Petrotel (C-231/15, EU:C:2016:769, točke od 25 do 29 in navedena sodna praksa), o retroaktivnem učinkovanju razveljavitve upravnega akta nacionalnega regulativnega organa s strani nacionalnega sodišča, in sklepne predloge generalnega pravobranilca Camposa Sánchez-Bordone v zadevi CROSS Zlín (C-303/22, EU:C:2023:652, točki 77 in 78 ter navedena sodna praksa) o razveljavitvi oddaje javnega naročila s strani nacionalnih sodišč z učinkom *ex tunc* v trenutku, ko je bilo odločeno o tej oddaji. Glej tudi sodbo z dne 7. marca 2024, Die Länderbahn in drugi (C-582/22, EU:C:2024:213, točke od 53 do 56 in navedena sodna praksa), v zvezi z ugotovitvijo pristojnega nadzornega organa, da so uporabnine za infrastrukturo, katerih obdobje uporabe se je izteklo, neveljavne z učinkom *ex tunc* (zaradi varstva pravice prevoznikov v železniškem prometu do pravnega varstva pri tem organu).

[25] Glej sodbo z dne 28. oktobra 2021, Eco Fox in drugi (od C-915/19 do C-917/19, EU:C:2021:887, točka 36 in navedena sodna praksa).

načrte, ki so bili priglašeni Komisiji.[26] V tem okviru v skladu s členom 1(b)(ii) Uredbe št. 2015/1589 „veljavna [obstoječa] pomoč“ pomeni odobreno pomoč, to je sheme pomoči in individualno pomoč, ki sta jo odobrila Komisija ali Svet. Člen 1(c) te uredbe pa določa, da „nova pomoč“ pomeni vso pomoč, to je sheme pomoči in individualno pomoč, ki ni obstoječa pomoč, vključno s spremembami obstoječe pomoči. Poleg tega je treba v skladu s sodno prakso Sodišča pomoč, dodeljeno v času, ko odobritev Komisije za to pomoč ne velja več, obravnavati kot novo pomoč.[27]

45. Uvodoma ugotavljam, da je odgovor na drugo vprašanje za predhodno odločanje mogoče jasno izpeljati iz odgovora, ki ga predlagam na prvo vprašanje, ker če se šteje, da je bila zadevna pomoč dodeljena na datum zavrnilnih odločb davčne uprave, torej ko je odobritev Komisije v zvezi z zadevno pomočjo veljala, je treba to pomoč šteti za odobreno in torej obstoječo pomoč v smislu člena 1(b)(ii) Uredbe 2015/1589, tudi če je izplačana po koncu veljavnosti sheme pomoči, ki jo je odobrila Komisija. V takem primeru plačilo same pomoči ni nič drugega kot izvršitev sodne odločbe.

46. Naj še pojasnim, da iz nobenega elementa v spisu pri Sodišču ni razvidno, da bi imela davčna uprava v obravnavani zadevi v okviru sprejetja popravljalnega upravnega akta za izvršitev sodbe nacionalnega sodišča kakršen koli manevrski prostor ali diskrecijsko pravico za spremembo pomoči iz latvijske sheme pomoči, katere dodelitev je sprva zavrnila, tako da bi jo lahko prekvalificirala v novo pomoč v skladu z besedilom člena 1(c) Uredbe 2015/1589.

47. Poleg tega na podlagi okoliščine, da bi bila pomoč iz postopka v glavni stvari izplačana po izteku roka, ki ga je Komisija določila za njeno dodelitev, in zunaj posebnega okvira krize, povezane s pandemijo covida-19, ki se je medtem že umirila, ni mogoče šteti, da se ta pomoč ne bi mogla uporabiti v skladu s prvotno določenim ciljem latvijske sheme pomoči ali da bi lahko izkrivila konkurenco na trgu. Iz sodne prakse Sodišča, omenjene v točki 23 teh sklepnih predlogov, namreč izhaja, da datum dejanskega izplačila pomoči ne vpliva na pravico do pridobitve zadevne pomoči, če se ta pomoč dodeli v roku iz sklepa Komisije, zato se lahko navedena pomoč izplača po izteku tega roka.[28] Poleg tega izplačilo pomoči po izteku sheme pomoči ne bi moglo izkrivljati konkurence na trgu, saj se s takim izplačilom zgolj ponovno vzpostavlja pravica, katere izvrševanje je bilo moteno zaradi prvotne odločbe uprave VID, in bi v resnici omogočilo ponovno vzpostavitev konkurenčnega ravnotežja na trgu.[29] Vsekakor pa iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je datum, na katerega lahko ukrep povzroči izkrivljanje konkurence, ki lahko vpliva na trgovino med državami članicami v smislu člena 107(1) PDEU, tisti datum, na katerega je bila pravica do prejema državne pomoči podeljena.[30]

48. Na podlagi zgoraj navedenega predlagam, naj se na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 1(b)(ii) Uredbe 2015/1589 razlagati tako, da je pomoč, ki jo pristojni nacionalni organ zaradi izvršitve sodbe nacionalnega sodišča, s katero je bilo ugotovljeno, da je podjetje pred iztekom navedenega roka izpolnjevalo vse notranjepravne pogoje za pridobitev zadevne pomoči in da je pristojni organ pri prvotni zavrnitvi dodelitve pomoči ravnal nezakonito,

[26] Glej sodbo z dne 28. oktobra 2021, Eco Fox in drugi (od C-915/19 do C-917/19, EU:C:2021:887, točka 38 in navedena sodna praksa).

[27] Glej sodbo z dne 7. aprila 2022, Autonome Provinz Bozen (C-102/21 in C-103/21, EU:C:2022:272, točke 32, 34 in 42).

[28] V zvezi s tem je treba ugotoviti, da sklep Komisije državam članicam ne nalaga obveznosti izplačila pomoči v določenem roku.

[29] Nasprotno pa bi bilo mogoče trditi, da bi bila lahko prav s tem, ko zadevna pomoč ne bi bila odobrena, konkurenca na trgu izkrivljena, ali pa bi vsaj prišlo do neupravičene diskriminacije gospodarskega subjekta, kot je družba TOODE, ki mu državna pomoč ne bi bila dodeljena kljub izpolnjevanju pogojev za njeno pridobitev, medtem ko bi jo drugo konkurenčno podjetje, ki izpolnjuje pogoje za dodelitev te pomoči, lahko pridobilo.

[30] Glej v zvezi s tem sodbo z dne 25. januarja 2022, Komisija/European Food in drugi (C-638/19 P, EU:C:2022:50, točka 123).

izplača po izteku roka za dodelitev pomoči iz sheme pomoči, „obstoječa pomoč“. V tem primeru se šteje, da je bila pomoč dodeljena takrat, ko je pristojni nacionalni organ prvotno zavrnil dodelitev pomoči.

V. Predlog

49. Na podlagi navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanji Administratīvā apgabaltiesa (latvijsko regionalno upravno sodišče) odgovori tako:

1. Člen 107(1) PDEU ob upoštevanju člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

   je treba razlagati tako, da

   je treba državno pomoč šteti za „dodeljeno“ na dan, ko pristojni nacionalni organ zavrne njeno dodelitev podjetju, če nacionalno sodišče po izteku roka za dodelitev pomoči z odločbo ugotovi, da je nezakonita, pod pogojem, da je do zavrnitve prišlo pred iztekom roka za dodelitev pomoči ter na dan, ko je bila odobritev Komisije za to pomoč veljavna, podjetje pa je v skladu z veljavnimi nacionalnimi predpisi izpolnjevalo pogoje za prejem pomoči.

2. Člen 1(b)(ii) Uredbe Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije

   je treba razlagati tako, da

   je pomoč, ki jo pristojni nacionalni organ zaradi izvršitve sodbe nacionalnega sodišča, s katero je bilo ugotovljeno, da je podjetje pred iztekom navedenega roka izpolnjevalo vse notranjepravne pogoje za pridobitev zadevne pomoči in da je pristojni organ pri prvotni zavrnitvi dodelitve pomoči ravnal nezakonito, izplača po izteku roka za dodelitev pomoči iz sheme pomoči, „obstoječa pomoč“. V tem primeru se šteje, da je bila pomoč dodeljena takrat, ko je pristojni nacionalni organ prvotno zavrnil dodelitev pomoči.